

Geçmişe Mazi (Meşrutiyet Kırathanesi)

Öykü İstanbul'da her kesimden emekliyi sabahtan akşama dek konuk eden adeta bir meclis gibi ülkenin tüm sorunlarının konuşulduğu kırathanede geçen tartışmaların yer verildiği roman, dönemin sosyal ve siyasal aksaklıklarını mizahi bir dille vermesi açısından önemlidir. Emekli olan meslek gruplarının kendi yaşadıklarından kesitlerle hükümet için çalıştıkları dönemi eleştirdiği veya anlattığı durumlar kimi zaman mazinin izlerinde kimi zamansa gazetelerde yazan gündelik olayla pekiştirilerek eleştirilir. Amerika'nın nükleer denemeleri, aya insan göndermesi gibi konuların da ele alındığı kahvede gecekondulaşma ve İstanbul'un gündün güne satılması da emeklilerin derdi olur. Her gün beş gazetenin okunduğu Meşrutiyet Kırathanesini işleten Niyazi ve Enver işlerin istedikleri gibi gitmediği ve çaya, şekere yetişemedikleri için kırathaneyi Meşrutiyet İşkembecisine çevirirler. Zira Niyazi Bey, sürekli veresiye çay içip ücretlerini ödemeyen bir kesime hitap etmektense para ile bir tas çorba satmayı daha faydalı görür.

Kişiler

Cemal Zülfü Bir öğretmen emeklisi olarak Meşrutiyet kırathanesinde bulunan Cemal Zülfü, kahvede konuşulan konulara karşı son derece ilgili ve bilgisi dahilinde açıklamalarda bulunan kültürlü biridir. Köylerdeki ve büyük şehirlerdeki yaşam şartları konusunda oldukça net fikirleri ile yorum yapan emekli öğretmen kararlı bir kişidir. Liseden ders asıp kahveye girmeye çalışan öğrencilerin saygısız tutumlarına karşı da son derece sakin yaklaşır. Demokratik değerlere bağlı laik bir öğretmendir.

Hurşit Atakan Vali emeklisi olarak Meşrutiyet kırathanesinde bulunan Hurşit Atakan, kahvede konuşulan konulara karşı ilgili biridir. Ülkenin düzen ve güvenlik içinde olması gerektiğine inanan Vali emeklisi, cumhuriyetçilik prensipleri ağır basan bir adamdır. Yerine göre asabi ve sert bir tavır takınan Atakan, modern düşüncelere sahip alafanga bir kişiliktir.

Cevdet Barlas Jandarma emeklisi olarak Meşrutiyet kırathanesinde bulunan Cevdet Barlas, kahvede konuşulan konulara karşı son derece kuşkucu ve sitemli yaklaşır. Disiplinli ve inattır. Erol adında bir oğlu olan Barlas'ın Tefeci Hayri Efendi'nin kızını hamile bırakması nedeni ile her ne kadar gebe bir kızı oğluna layık görmese de mecburen gençlere uymak zorunda kalır. Olaylara sert ve ön yargılarla yaklaşan emekli komutan komünist özellikler gösterir. Devlete karşı gelenlerin idamının hak olduğunu düşünür.

Nabi Sayar Malmüdürü emeklisi olarak Meşrutiyet kırathanesinde bulunan Nabi Sayar, kahvedeki en sakin ve düşüncelerinde olumsuz olan kişilerden biridir. Okuyan ve sorgulayan biri olan Malmüdürü emeklisi genel olarak alaturka özelliklere sahip, açık sözlü biridir. Hoşlanmadığı konuları geçiştirmeyi iyi bilen Sayar, kurnaz olduğu kadar da tarafını tuttuklarını koruyucu özelliklere sahiptir.

Haluk Ekerbiçer Tarım müdürü emeklisi olarak kahvede bulunan tarım müdürü insanlarla uyumlu konuşmalarken yaparken arada takındığı hırslı tavırları ile dikkat çeker. Eğitim sisteminin imamlara yükleyeceği eğitici kimlik ile dalga geçerek var olan sistemi ve milletvekillerini eleştirir.

Hidayet Akalın Komser emeklisi olarak kırathanede yerini alan yaşlı adam, kendi görevini ve meslektaşlarını eleştiren Jandarma emeklisine karşı bilmiş tavırları ile net bir şekilde yanıt verir.

Nihat Haktanır Yargıç emeklisi olan Nihat Bey, diğerlerine göre daha resmi tutum sahip olmasının yanı sıra gelecekte okumaya başlayan insan sayısının artmasından umutlu olarak şartların da değişeceğine karşı pozitiftir.

Sekreter Yardımcısı Yılmaz İşe gitmeden erkenden kırathaneye gelip çay bekleyen Yılmaz, halinden memnundur.

Tefeci Hayri Efendi Pek çoğunun hacı diye nitelendirdiği ve güvenmediği Hayri, kurnaz ve pratik düşünen yapısı ile diğerlerinden farklı bir çizgidedir. Jandarma emeklisi ile dünür olan tefeci, kendisinin yaşantısını eleştirenlere karşı dik bir tavır sergiler.

Tabelacı Rıza Özelleştirilmenin yaygınlaştırılmasını eleştiren ve sosyal düzenin bozuk olduğundan yakınan tabelacı Rıza, işletmelerin tabelalarını yapan ve hala çalışan biridir. Genelde kahvede içtiği çayların parasını ödemediği kaçır.

Şoför Cemil Milletin dertlerini, halkın çektiği eziyeti kırathanede emekliye anlatan şoför, kendince yorumlarını yapmaktan çekinmeyen halktan biri olarak kırathanede bulunur. Aya gönderilen kişilerin

yerinde olmayı arzu eden Cemil, kendi işinin zorluğunu dile getirir. Tavsiye üzerine izlediği “Yılanların Öcü” adlı filmi ne kadar beğendiğinden bahsederek kendi yaşantısı ile kıyaslar.

Çaycı Acem Hüseyin Kiraathanenin çaycısı olan Hüseyin, emeklilerin dediklerini yapar. Kiraathaneye gelen müşterileri beğenmez, eskileri arar. Yaptığı çayları beğenmez, eski Seylan çayları arar, söylenip durur.

Niyazi Kiraathaneyi işleten Niyazi, halinden pek hoşnutsuzdur, sürekli insanlara –uyuma millet diye seslenmek zorunda hisseder. Akşamları hava kararınca meyhaneye şarap içmeye giden Niyazi ancak dönüşünde neşelidir. Kahvedeki işleri beğenmeyen Niyazi sonunda işkembeciye çevirir.

Tema

Toplumsal Bilinçsizlik Yerel bir yazar olmanın ötesinde yazdığı eserlerde kolektivismi öne sürerken sistemi yapılan yanlışları eleştiren, eleştirmese de tiye alan “Meşrutiyet Kiraathanesi” adlı romanın teması “toplumsal bilinçsizlik” olarak göze çarpar.

Nitekim roman, kiraathaneye gelen her bir emeklinin olayları kendi bakış açısından ve kendi faydasına göre değerlendirdiği toplumsal hayatta her ne kadar aydın kesim de olsalar belli başlı konularda ne kadar bilinçsizce hareket edebildiğini vurgular.